

# Ìtàn Tí A Fipamọ̀ ti Ẹ̀sẹ̀ Kẹ̀rìnlélógójì - Nọ̀mbà Méjìlélógbọ̀n

*Ìwé Ìsíkíẹ̀lì, Nọ̀mbà Mètàlá*

Jeff Pippenger

2026-10-02

Ìhìn ikilò nínú ìwé Ezekieli ní “àmi idótì ilú.” Nígbà tí idótì náà bèrẹ̀, aya Ezekieli kú, a sì pàṣẹ̀ fún Ezekieli kí ó má ẹ̀ ṣọ̀fọ̀ ikú rẹ̀. Ikú rẹ̀, pẹ̀lú àìṣọ̀fọ̀ Ezekieli fún ikú rẹ̀, jẹ́ àpẹ̀rẹ̀ idótì náà àti iparun Jerusalemu tí ń súnmólẹ̀. Ẹ̀sẹ̀ rẹ̀ àti ikú aya rẹ̀ dúró gégẹ̀ bí àmi ikilò, tí ń ṣàfihàn àmi ikilò ojó iwájú kan tí Jesu gbé kalẹ̀, gégẹ̀ bí “íríra iparun.”

Nítórí náà, nígbà tí ẹ̀ bá rí íríra iparun náà, tí a ti sọ̀rọ̀ rẹ̀ láti ẹ̀nu Dániẹ̀lì wòlìì, tí ó dúró ní ibi mímọ̀, (ẹ̀ni tí ó bá ń kà á, kí ó yé ẹ̀). Mátíù 24:15.

Nígbà tí a gbé àwọn ààmì ogun Romu sínú àgbàlá tẹ̀npilì, àwọn Kristẹ̀ni ní Jerusalemu ní láti sá kùrò ní ilú náà. Àwọn ẹ̀lẹ̀rìí méjì ti àmi iparun Jerusalemu ń tẹ̀numọ̀ bí ó ti ẹ̀ ẹ̀ pàtàkì tò láti mọ̀ “àmi” náà ṣáájú idótì, imísí sì tún fi hàn pé àwọn ẹ̀lẹ̀rìí méjèjèjì wònyí rí “ilò wọn tí ó taara jùlọ̀” ní àwọn ojó ikeyìn. Ní síṣọ̀ nípa ikilò Kristi ní ti iparun Jerusalemu ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú Heseieli àti Johanu tí wọn wà nínú iran tẹ̀npilì kan, Sister White kòwé pé:

“Bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé àwọn àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ wònyí rí imúṣẹ̀ kan ní apá kan nígbà iparun Jerúsálẹ̀mù, wọn ní ilò tí ó taara jù lọ̀ sí àwọn ojó ikeyìn.

“A dúró lórí ẹ̀nu-òná àwọn iṣẹ̀lẹ̀ ńlá àti ọlọ́lá. Àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ ń ẹ̀ ní kíákíá. Olúwa ti dé sí ẹ̀nu-òná. Láipẹ̀ yóò sì síwájú wa àkókò kan tí yóò kún fún ifẹ̀-ọkàn gíga sí gbogbo àwọn aláàyẹ̀. Àwọn àrìyànjìyàn ti igbà àtìjọ̀ yóò tún dide; àwọn àrìyànjìyàn tuntun yóò sì farahàn. Àwọn iṣẹ̀lẹ̀ tí a óò ẹ̀ ní ayé wa kò tii wọ̀ inú alá ènìyàn rára.” Testimonies, volume 5, 753.

Nínú orí kẹ̀rin, a pàṣẹ̀ fún Ẹ̀sẹ̀kiẹ̀lì láti ẹ̀ ṣàfihàn àpẹ̀júwe kan tí ń fi itẹ̀numọ̀ lé ‘àmi idótì.’ Ẹ̀sẹ̀kiẹ̀lì ẹ̀ ṣàfihàn àpẹ̀júwe ní igbà márùn-ún nínú ìwé rẹ̀, èyí tí àwọn arákùnrin rẹ̀ kò láti rí. Ẹ̀sẹ̀kiẹ̀lì sọ̀rọ̀ ní igbà márùn-ún sí àwọn arákùnrin rẹ̀, wọn sì kò láti gbọ̀. Àwọn àpẹ̀júwe tí ó ẹ̀ ní iṣẹ̀ àti àwọn ọ̀rọ̀ rẹ̀ ń ṣàfihàn ẹ̀gbẹ̀ onílà-ìpín márùn-ún ti àwọn wúndiá aṣiwèrè tí wọn kò láti gba ilọ̀síwájú ‘imọ̀’ tí ó ní í ẹ̀ pẹ̀lú àwọn àpẹ̀júwe àti ọ̀rọ̀ rẹ̀. Àwọn ọ̀rọ̀ àti àwọn àpẹ̀júwe wònyẹn ní isopọ̀ tààrà pẹ̀lú iparun Jerusalemu, èyí tí ó ní “ilò tí ó taara jù lọ̀ sí àwọn ojó ikeyìn.”

Ìwọ̀ pẹ̀lú, omọ̀ ènìyàn, mú alẹ̀ kan fún ara ẹ̀, kí o sì gbé ẹ̀ kalẹ̀ níwájú ẹ̀, kí o sì ya àwòrán ilú náà sí i, àní Jerúsálẹ̀mù: kí o sì dì í mólẹ̀, kí o sì kó ibi-olódi kan sí i, kí o sì gbé òkìtì ikòlù dide sí i; kí o sì pa àgọ̀-ogun ẹ̀ sí i pẹ̀lú, kí o sì gbé àgbá-ògùn ifọ̀lu kalẹ̀ sí i yíká. Síwájú sí i, mú apá irin kan fún ara ẹ̀, kí o sì fi í ẹ̀ ọ̀giri irin láàárín ẹ̀ àti ilú náà: kí o sì dojúkọ̀ ọ̀, a ó sì dì í mólẹ̀, iwọ̀ yóò sì dì í mólẹ̀. Èyí yóò jẹ́ àmi fún ilé Ísírẹ̀lì.

Kí iwọ̀ náà dùbúlẹ̀ sórí ẹ̀gbẹ̀ ọ̀sì ẹ̀, kí o sì gbé ẹ̀sẹ̀ ilé Ísírẹ̀lì lé ẹ̀ lórí: gégẹ̀ bí iye ojó tí iwọ̀ yóò fi dùbúlẹ̀ lé ẹ̀ ní iwọ̀ yóò gbé ẹ̀sẹ̀ wọn. Nítórí mo ti fi ọ̀dún ẹ̀sẹ̀ wọn lé ọ̀ lórí, gégẹ̀ bí iye ojó náà, ojó ẹ̀gbẹ̀ta àti àádọ̀rùn-ún: báyii ni iwọ̀ yóò gbé ẹ̀sẹ̀ ilé Ísírẹ̀lì. Àti nígbà tí iwọ̀ bá ti parí

wọn, tún dùbúlẹ̀ lórí ègbé ọ̀tún rẹ, ìwọ yóò sì gbé ẹ̀sẹ̀ ilé Júdá fún ojó ogójì: mo ti yàn ojó kòòkan fún ọ̀ gégé bí ọ̀dún kan. Nítorí náà ìwọ yóò dojú rẹ kọ̀ ọ̀dọ̀tì Jerúsálẹ̀mù, apá rẹ yóò sì sí síta, ìwọ yóò sì sọ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ sí i. Àti kíyèsì i, èmi yóò fi ẹ̀wọ̀n dè ọ, ìwọ kì yóò sì yí ara rẹ padà láti ègbé kan sí òmíràn, títi ìwọ yóò fi parí àwọn ojó ọ̀dọ̀tì rẹ. Hesekieli 4:1–8.

## Ààmi

Ọ̀rọ̀ náà “àmi” wà ní igbà mèsàn-án nínú ìwé Ísíkíẹ̀lì. Nínú orí kẹ̀rìn, ọ̀dọ̀tì Jerúsálẹ̀mù ní “àmi” fún ilé Ísírẹ̀lì. Nínú orí kejìlá, Ísíkíẹ̀lì tún jẹ “àmi” tó ń fi ọ̀dọ̀tì àti ìparun Jerúsálẹ̀mù hàn.

Ọ̀mọ̀ ènìyàn, ìwọ ń gbé láàrín ilé ọ̀lọ̀tẹ̀ kan, tí wọn ní ojú láti rí, sùgbón wọn kò rí; wọn ní etí láti gbọ, sùgbón wọn kò gbọ: nítorí ilé ọ̀lọ̀tẹ̀ ni wọn. Nítorí náà, ìwọ ọ̀mọ̀ ènìyàn, pèsè ẹ̀rù rẹ fún ikó-lọ, kí o sì kó lọ ní ọ̀sán níwájú wọn; ìwọ yóò sì kó láti ibi rẹ lọ sí ibòmíràn níwájú wọn: bóyá wọn yóò ronú, bí ó tilẹ̀ jẹ pé ilé ọ̀lọ̀tẹ̀ ni wọn. Nígbà náà ni ìwọ yóò mú ẹ̀rù rẹ jáde ní ọ̀sán níwájú wọn, gégé bí ẹ̀rù fún ikó-lọ: ìwọ yóò sì jáde lọ ní iròlẹ̀ níwájú wọn, bí àwọn tí ń jáde lọ sí igbèkùn. Wà odi náà níwájú wọn, kí o sì ru jáde nípasẹ̀ ibẹ̀. Níwájú wọn ni ìwọ yóò gbé e lé ẹ̀jìkà rẹ, kí o sì ru u jáde ní ojú àṣálẹ̀: ìwọ yóò bo ojú rẹ, kí o má bàà rí ilẹ̀: nítorí mo ti fí ọ̀ sẹ̀ àmi fún ilé Israẹ̀lì. Esekieli 12:2–6.

Nígbà tí ilé ọ̀lọ̀tẹ̀ náà rí ọ̀wè àpẹ̀júwè tí a sẹ̀ ní ìṣe, wọn kò mọ̀ ìtumọ̀ rẹ, nítorí náà wọn bèèrè lówó Èsíkíẹ̀lì pé kí ó túmọ̀ ọ̀ fún wọn.

Ọ̀mọ̀ ènìyàn, ilé Israẹ̀lì, ilé ọ̀lọ̀tẹ̀ náà, kò ha sọ̀ fún ọ̀ pé, Kí ni ìwọ ń sẹ? Sọ̀ fún wọn pé, Báyií ni Olúwa Ọ̀lórún wí; ẹ̀rù yí kan ọ̀mọ̀-aládé tí ó wà ní Jerusalemu, àti gbogbo ilé Israẹ̀lì tí ó wà láàárín wọn. Sọ̀ pé, Èmi ni ààmi yín: gégé bí mo ti sẹ, bèẹ̀ ni a ó sẹ̀ sí wọn: wọn yóò kó lọ, wọn yóò sì lọ sí igbèkùn. Hesekieli 12:9–11.

Ọ̀dọ̀tì Jerusalemu jẹ àmi fún àwọn ènìyàn Ọ̀lórún ní àwọn ojó ikeyìn.

“Olúkúlùkù nínú àwọn wòlì àtijọ̀ sọ̀ kéré síi fún àkókò tiwọn ju fún tiwa lọ, nítorí náà àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ wọn wà ní agbára fún wa. ‘Wàiyí o, gbogbo nnkan wònyí ṣẹ̀lẹ̀ sí wọn gégé bí àpẹ̀rẹ̀: a sì kọ̀ ọ̀ sílẹ̀ fún ikilẹ̀ wa, àwà tí ọ̀pín ayé ti dé bá.’ 1 Corinthians 10:11. ‘Kí í sẹ̀ fún ara wọn, bí kò sẹ̀ fún wa ni wọn ń sẹ̀ ìrànṣẹ̀ nínú àwọn nnkan náà, èyí tí a ti sọ̀ di mímọ̀ fún yín nísinsin yíi nípasẹ̀ àwọn tí wọn ti wàásù ìhìn rere fún yín pẹ̀lú Èmí Mímọ̀ tí a rán kalẹ̀ láti ọ̀run; àwọn nnkan wònyí ni àwọn àngẹ̀lì ń fẹ̀ láti wo inú wọn.’ 1 Peter 1:12....”

“Bíbẹ̀lì ti kó jọ, ó sì ti dì ín pa pọ̀, àwọn ìṣúra rẹ̀ fún ìran ikeyìn yíi. Gbogbo àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ ńlá àti àwọn ìṣe pàtākì tó kún fún ìbẹ̀rù mímọ̀ nínú ìtàn Májẹ̀mù Láéláé ti wáyé tẹ̀lẹ̀, wọn sì ń tún ara wọn sẹ̀ nínú ìjọ̀ ní àwọn ojó ikeyìn wònyí.” Selected Messages, ìwé 3, 338, 339.

## Ní Ojọ̀ Kàn Náà

Èsíkíẹ̀lì nínú àkàwé tí a fi ìṣe hàn nípa “ọ̀dọ̀tì àti ìparun Jerúsálẹ̀mù” jẹ àmi fún àwọn ènìyàn Ọ̀lórún ní àwọn ojó ikeyìn.

Lẹ̀ẹ̀kansi, ní ọ̀dún kẹ̀sàn-án, ní oṣù kẹ̀wàá, ní ojọ̀ kẹ̀wàá oṣù náà, ọ̀rọ̀ Olúwa tò mí wá, wí pé, Ọ̀mọ̀ ènìyàn, kọ̀ orúkọ ojọ̀ náà sílẹ̀ fún ara rẹ, àní ti ojọ̀ yíi gan-an: ọ̀ba Bábílónì gbé ara rẹ kalẹ̀ sí Jerusalemu ní ojọ̀ yíi gan-an.

Kí o sì pa òwe kan fún ilé ọlòtẹ nàà, kí o sì wí fún wọn pé, Báyií ni Olúwa Ọlórún wí; Gbé ikòkò lé iná, gbé e lé e, kí o sì tún dà omi sínú rẹ: Kó àwọn àpá rẹ jọ sínú rẹ, àní gbogbo àpá rere, itan àti ejika; fi egungun àyànfẹ kún un. Mú èyí tí ó yàn jù nínú agbo ẹran, kí o sì tún jọ egungun lábẹ rẹ, kí o sì mú un hó dáadáa, kí wọn sì se egungun inú rẹ nínú rẹ. Nítorí nàà báyií ni Olúwa Ọlórún wí; Ègbé ni fún ilú èjẹ, fún ikòkò tí ẹgbín rẹ wà nínú rẹ, tí ẹgbín rẹ kò sì kúrò nínú rẹ! mú un jáde ní àpá ní àpá; má ẹ jẹ kí ipín kàn án. Nítorí èjẹ rẹ wà láàrín rẹ; ó fi í sí orí àpáta; kò dà á sórí ilẹ, láti fi erùpẹ bò ó; Kí ó lè mú ibínú gòkè wá láti gbẹsan; èmi ti fi èjẹ rẹ sí orí àpáta, kí a má bà á bò ó.

Nítorí nàà, báyií ni Olúwa Ọlórún wí: Ègbé ni fún ilú èjẹ! Èmi pèlú yòò jẹ kí àkójopò iná tóbi. Kó igi jọ lé e lórí, dá iná nàà sílẹ, jọ ẹran nàà tán, fi irètí dádádára sè é, kí a sì sun àwọn egungun nàà. Nígba nàà, gbé e sí orí ẹyín iná rẹ ní ofo, kí idẹ rẹ lè gbóná, kí ó sì jọ, kí idòtí rẹ lè yo nínú rẹ, kí a sì run ẹgbín rẹ. Ó ti rẹ ara rẹ pèlú irọ, sùgbón ẹgbín rẹ púpọ kò jáde kúrò nínú rẹ: nínú iná ni ẹgbín rẹ yòò wà. Nínú idòtí rẹ ni iwà àgbèrè wà: nítorí mo ti wẹ ọ mọ, sùgbón a kò wẹ ọ mọ; a kì yóò tún wẹ ọ mọ kúrò nínú idòtí rẹ mọ, títi di igbà tí mo bá mú kí ibínú gbígboná mi balẹ lórí rẹ. Èmi Olúwa ni mo ti sọ ọ: yòò sì ẹ, èmi yòò sì ẹ é; èmi kì yóò yí padà séyìn, bèẹ ni èmi kì yóò dá ọ láàmú, bèẹ ni èmi kì yóò ronú piwà dà; gégé bí ọnà rẹ, àti gégé bí isẹ rẹ, ni wọn yóò ẹ dá ọ lẹjọ, ni Olúwa Ọlórún wí.

Ọrọ Olúwa sì tún tò mí wá, ó ní, Ọmọ èniyàn, kiyèsì i, èmi yóò mú ifẹ ojú rẹ kúrò lódò rẹ nípa ikolù kan; sùgbón iwọ kì yóò sọfọ tàbí sunkún, bèẹ ni omijé rẹ kì yóò sà. Má ẹ ké, má ẹ ẹ isọfọ fún òkú; di ide orí rẹ mọ ara rẹ, kí o sì wọ bàtà rẹ sí ẹsẹ rẹ, má sì ẹ bo ètè rẹ, má sì jẹ àkàrà àwọn èniyàn. Bèẹ ni mo sọ fún àwọn èniyàn ní òwúrọ; ní alẹ aya mi sì kú; mo sì ẹ ní òwúrọ gégé bí a ti pàṣẹ fún mi. Àwọn èniyàn sì wí fún mi pé, Sẹ iwọ kì yóò sọ fún wa ohun tí nńkan wọnyí tùmọ sí fún wa, tí iwọ fi ń ẹ bèẹ?

Nígba nàà ni mo dá wọn lóhùn pé, Ọrọ Olúwa tò mí wá, ó ní, Sọ fún ilé Israẹli pé, Báyií ni Olúwa Ọlórún wí; Kiyèsì i, èmi yóò sọ ibi mímọ mi di aláimọ, ọlá agbára yín, ifẹ ojú yín, àti ohun tí ọkàn yín sàánú; àwọn ọmọkúnrin yín àti àwọn ọmọbínrin yín tí ẹ fi sílẹ yóò sì ṣubú nípa idà. Ẹyín yóò sì ẹ gégé bí mo ti ẹ: ẹyín kì yóò bo ètè yín, bèẹ ni ẹyín kì yóò jẹ oúnjẹ àwọn èniyàn. Àwọn àkàrà orí yín yóò wà lórí orí yín, bàtà yín yóò sì wà lẹsẹ yín: ẹyín kì yóò sọfọ tàbí sọkún; sùgbón ẹyín yóò rẹ dànù nítorí ẹsẹ búburú yín, ẹ ó sì máa kerora sí ara yín lénì kííní-kejì. Báyií ni Heseikieli ẹ jẹ àmì fún yín: gégé bí gbogbo ohun tí ó ti ẹ ni ẹyín yóò ẹ: nígba tí ẹyí bá sì ṣẹlẹ, nígba nàà ni ẹ ó mọ pé èmi ni Olúwa Ọlórún. Heseikieli 24:1–24.

Ẹṣẹkieli jẹ àmì tí ó ń tọka sí ibèrẹ idòtí Jérúsálẹmù àti iparun ikeyin rẹ, àti lẹyin nàà; igbèkùn àwọn ọmọ ẹgbé ijọ Laodikea ti Adventist Ojọ Keje.

“Nígba tí Kristi wo láti orí Òkè Oliveti, Ó rí irú ipò bèẹ tí ó wà nínú gbogbo ijọ. Àwọn ikilọ nàà dé bá gbogbo àwọn tí ń tò lẹyin itèsilẹ àwọn èniyàn Jerusalemu, àwọn tí wọn ní ìmọlẹ púpọ tó bèẹ. A fi àwọn èniyàn wọnyí síwájú wa gégé bí ikilọ. Nípa kò láti gba àwọn ikilọ Ọlórún ní ojọ wa yí, àwọn èniyàn ń tún ẹsẹ Jerusalemu ẹ. Olúwa rí ohun tí aṣojú èniyàn kò rí tí kì yóò sì rí—àbájáde gbogbo ogbón èrò èniyàn ní Battle Creek. Ó ti ẹ gbogbo ohun tí Ọlórún lè ẹ. Ó ti tan ìmọlẹ síwájú ojú àwọn èniyàn, kí ẹsẹ wọn má bàa dé ààlà níbi tí a kò ti lè ní irònúpiwàdà mọ. Sùgbón nípasẹ ilànà gígùn ti yiyapa kúrò nínú àwọn ilànà òdodo àti òtítọ, àwọn èniyàn ti fi ara wọn sí ipò kan níbi tí a kò ti mọ ìmọlẹ àti òtítọ, idájọ òdodo àti àánú. Ọnà yí ti di apá kan

nínú àdánidá wọn gan-an.” Testimonies, volume 8, 68.

## Ẹlẹ̀rìí Mèjì tí Alfa àti Omega

A tí fí ọ̀nà àrà ọ̀run mú kí Ẹ̀sekíẹ̀lì dì adití-ẹ̀nu, a sì fí í hàn pé nígbà tí Jerusalemu bá ẹ̀bú, yóò tún lè sọ̀rọ̀, àti pé nígbà náà yóò dì “àmi.” Àìsọ̀fò Ẹ̀sekíẹ̀lì nítorí ikú aya rẹ̀ fí àmi alfa hàn ní ibẹ̀rẹ̀ idótí náà, àti pípa ẹ̀nu Ẹ̀sekíẹ̀lì sílẹ̀ nígbà tí Jerusalemu ẹ̀bú ní àmi omega. A fí àmi sí idótí náà títí dé iparun rẹ̀ ní ibẹ̀rẹ̀ àti ní ọ̀pin. Nínú àpẹ̀júwe kan náà, ẹ̀lẹ̀rìí kejì sí àmi alfa àti omega ní a ẹ̀fihàn gégé bí ikú “ifẹ́ ojú Ẹ̀sekíẹ̀lì” gégé bí alfa, àti ikú “ifẹ́ ojú” àwọn ènìyàn gégé bí àmi omega tí àkókò náà. Àkókò ọ̀dún kan àti ààbò ní rú ẹ̀lẹ̀rìí mèjì tí alfa àti omega. Ikú aya Ẹ̀sekíẹ̀lì sojú fún ìgbẹ̀kún àti títẹ̀ ogun-ogun náà lulẹ̀, ikú omega tí Jerusalemu sì sojú fún títẹ̀ ibi mínmọ́ náà lulẹ̀.

Nítorí náà, Ìsíkíẹ̀lì jẹ́ àmi fún yín: gégé bí gbogbo ohun tí ó tí ẹ̀, bẹ̀ ni ẹ̀yin yóò ẹ̀: àti nígbà tí ẹ̀yí bá ẹ̀lẹ̀, ẹ̀ ó sì mò pé ẹ̀mi ní Olúwa Ọ̀lórún. Pẹ̀lú ẹ̀yí, iwọ ọ̀mọ ènìyàn, ní ojó tí ẹ̀mi bá gba agbára wọn kúrò lódò wọn, ayọ̀ ọ̀go wọn, ifẹ́kúfẹ́ ojú wọn, àti ohun tí wọn gbé ọ̀kàn wọn lé, àwọn ọ̀mọkúnrin wọn àti àwọn ọ̀mọbìnrin wọn, ẹ̀ kí yóò ẹ̀ pé ẹ̀ni tí ó bá sá ní ojó náà yóò tò ọ̀ wá, láti mú kí iwọ fí etí rẹ̀ gbọ́ ọ? Ní ojó náà ní a ọ́ sí ẹ̀nu rẹ̀ fún ẹ̀ni tí ó sá; iwọ yóò sì sọ̀rọ̀, iwọ kí yóò sì jẹ́ adití mó: iwọ yóò sì jẹ́ àmi fún wọn; wọn yóò sì mò pé ẹ̀mi ní Olúwa. Ìsíkíẹ̀lì 24:24–27.

## Ikú Mèfà

Ikú aya Ẹ̀sekíẹ̀lì jẹ́ àmi ibẹ̀rẹ̀ idótí Jerúsálẹ̀mù àti ikú Jerúsálẹ̀mù, ẹ̀ni tí ní isọ̀tẹ̀lẹ̀ jẹ́ iyàwó Kristi, ó sì ní fí ọ̀fin Ojọ̀ Àikú tí ní ẹ̀bú láipẹ̀ hàn, ẹ̀yí tí àkókò kan tí idótí náà sojú fún tí sáájú. Àkókò idótí náà àti iparun náà jẹ́ àmi-ọ̀nà mèjì ọ̀tọ̀, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé wọn so mó ara wọn ní tààrà. Idótí náà jẹ́ àkókò kan, iparun náà sì jẹ́ ibi-kókó kan nínú àkókò. Iparun náà ní ọ̀fin Ojọ̀ Àikú tí àkókò dídá àwòrán ẹ̀ranko náà tí sáájú. Àkókò àwòrán ẹ̀ranko náà parí pẹ̀lú àmi ẹ̀ranko náà. Nígbà tí Jẹ̀sù tòka sí àmi iparun Jerúsálẹ̀mù nínú Mátíù ọ̀gún-ín-lé-mérin, Ó tún tòka sí àwọn ojọ̀ Noá.

Sùgbọ̀n gégé bí ó tí rí ní ojọ̀ Noe, bẹ̀ ni ibọ̀ wíwá Ọ̀mọ ènìyàn yóò rí pẹ̀lú. Nítorí gégé bí ó tí rí ní àwọn ojọ̀ tí ó sáájú ikún-omi, wọn ní jeun, wọn sì ní mu, wọn ní fẹ́, wọn sì ní fí ní fún ìgbéyàwó, títí di ojọ̀ tí Noe wọ inú ọ̀kọ̀ náà, Wọn kò sì mò títí ikún-omi fí dé, tí ó sì gbá wọn gbogbo lọ; bẹ̀ ni ibọ̀ wíwá Ọ̀mọ ènìyàn yóò rí pẹ̀lú. Matteu 24:37–39.

Ní ojọ̀ ayé Noá, a tí ilẹ̀kún àkókò idánwò, nípa bẹ̀ ó ẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ ọ̀fin Ojọ̀ Àikú tí ní ẹ̀bú láipẹ̀, ẹ̀yí tí a tún ẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípa títí ilẹ̀kún pa ní October 22, 1844. Àkókò láti ipádé agó Exeter tí August 12–17 ní ọ̀dún 1844, ní ẹ̀fihàn àkókò àsọ̀tẹ̀lẹ̀ kan tí ní yorí sí ilẹ̀kún tí a tí pa.

Ní ojọ̀ Noa, Noa dúró gégé bí àngẹ̀lì kẹ̀ta, àti pé àngẹ̀lì kẹ̀ta dé sí ẹ̀nu-ọ̀nà tí a tí pa ní October 22, 1844. Ní ojọ̀ Noa, ẹ̀yí tí gégé bí Jẹ̀sù tí sọ yóò rí bí “wíwá Ọ̀mọ ènìyàn,” àwọn àngẹ̀lì mẹtá tí Ifihàn mérinlá darí sí ẹ̀nu-ọ̀nà tí a tí pa. William Miller dúró fún ìhìnrere àngẹ̀lì kíni, a sì fí í ẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ nípasẹ̀ Enoku ní ojọ̀ Noa. Jude fí hàn pé ìhìnrere Enoku jẹ́ ohun ibámu pẹ̀lú ìhìnrere Miller.

Àti Enọ́kì pẹ̀lú, ẹ̀ni keje láti ọ̀dò Adamu, sọ̀tẹ̀lẹ̀ nípa wọn, ó ní, Wò ó, Olúwa ní ẹ̀bú pẹ̀lú ẹ̀gbẹ̀ẹ̀gbẹ̀rún àwọn ẹ̀ni mínmọ́ rẹ̀, láti ẹ̀ idájó lórí gbogbo ènìyàn, àti láti fí ẹ̀sùn gbogbo àwọn aláiwà-bí-Ọ̀lórún tí ó wà lááárín wọn hàn nípa gbogbo isẹ̀ àiwà-bí-Ọ̀lórún wọn tí wọn tí hù ní

ònà àìwà-bí-Ọlórún, àti nípa gbogbo ọ̀rọ̀ lílẹ̀ wọ̀n tí àwọn ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀ aláìwà-bí-Ọlórún ti sọ sí i. Jude 1:14, 15.

Ifiranṣẹ̀ ángẹ̀lì àkókó ti Miller kẹ́de “ìdájó” náà gégé bí a ti sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú ifiranṣẹ̀ Enòki. Ìbèrẹ̀ Enòki ni a samisi rẹ̀ gégé bí ẹ̀ni tí ó jẹ̀ “ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀ láti ọ̀dọ̀ Ádámù.” Ifiranṣẹ̀ Miller bèrẹ̀, ó sì parí pẹ̀lú díde “àkókò méje” sí orí ìjọba àrìwá, àti lẹ́yìn ọ̀dún m̀erínlélógbòn [46], ángẹ̀lì kẹ́ta dé ní October 22, 1844 nígbà tí “àkókò méje” sí orí ìjọba gúúsù ṣẹ. Mejeeji Enòki àti Miller, tí wọ̀n jẹ̀ àwọn ojìṣẹ̀ wákàtì ìdájó, bèrẹ̀ pẹ̀lú fifi nọmbà méje hàn ní ìdánimọ̀. Àkókò tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú Enòki, ẹ̀ni ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀, parí pẹ̀lú ojó méje tí àwọn ẹ̀ranko wọ̀ ọ̀kọ̀ áàkì títí di igbà tí a fí ti ilẹ̀kùn náà pa lónà àrà ọ̀tọ̀. Jésù máa n fí ọ̀pín sàfihàn pẹ̀lú ìbèrẹ̀ nígbà gbogbo.

Enòku bí Mētusẹ̀la, ẹ̀ni tí ó sì bí Lámẹ̀ki. Lámẹ̀ki àti Mētusẹ̀la dúró fún ìhìnrere ángẹ̀lì kejì, wọ̀n sì tún dúró fún ìhìnrere igbe ọ̀gànjó. Igbe ọ̀gànjó tẹ̀síwájú títí dé ilẹ̀kùn tí a ti pa, nítorí náà a fí Mētusẹ̀la sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀, ẹ̀ni tí ó kú ní ọ̀dún ikún omi. Lámẹ̀ki dúró fún ìhìnrere ángẹ̀lì kejì, Lámẹ̀ki sì kú ní ọ̀dún márùn-ún kí ikún omi tó dé. Ọ̀dún márùn-ún láti ikú Lámẹ̀ki títí dé ikú Mētusẹ̀la nígbà tí ilẹ̀kùn pa, ṣe àpẹ̀rẹ̀ ikú iyàwó Ìsíkiẹ̀lì gégé bí àmì ìbèrẹ̀ àsikò tí ó yọ́rì sí ikú iyàwó Kristi tí Mētusẹ̀la dúró fún.

Enòki sàpẹ̀rẹ̀ angẹ̀lì kìn-ín-ní tí ó dé ní ọ̀dún 1798, Lámẹ̀ki sàpẹ̀rẹ̀ angẹ̀lì kejì tí ó dé ní April 19, 1844, àti Mētusẹ̀la sàpẹ̀rẹ̀ igbe ọ̀gànjó láti Exeter títí dé ilẹ̀kùn tí a ti pa ní October 22, 1844, èyí tí Noa sàpẹ̀rẹ̀. Ọ̀dún márùn-ún láti ikú Lámẹ̀ki títí dé ikú Mētusẹ̀la sàpẹ̀rẹ̀ ọ̀dún kan àti àbọ̀ láti 587 BC títí dé 586 BC. Ọ̀dún márùn-ún wọ̀nyí láti ọ̀dọ̀ Lámẹ̀ki dé Mētusẹ̀la sàpẹ̀rẹ̀ ọ̀dún márùn-ún láti 1448 títí dé 1453.

Ní ojó kẹ̀tálélógbòn, oṣù Kẹ̀wáá, ọ̀dún 1448, John Palaiologos kú, arákùnrin rẹ̀ sì, Constantine ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀kànlá, (Constantine ikeyin) wá iyònda láti gòkè dé orí itẹ̀ ìjọba Romu ilà-oòrùn lówó agbára Tọ̀ọ̀kì ti Ísílámù. Ifaramó rẹ̀ ní ojó kẹ̀tádínlógbòn, oṣù Keje, ọ̀dún 1299, mú ìmúṣẹ̀ ọ̀górùn-ún àti àádọ́ta ọ̀dún kejì ti Ìfihàn m̀ésàn-án wá, gégé bí a ti fí hàn ní ẹ̀ṣẹ̀ kẹ̀wáá. Ọ̀dún márùn-ún lẹ́yìn ikú John Palaiologos, arákùnrin rẹ̀ Constantine ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀kànlá kú lórí ògiri Constantinople bí Mehmed Keji ṣe ṣẹ̀gun ìjọba Byzantium ti Romu ilà-oòrùn. Mehmed ni àtúmú-ìpilẹ̀ Tọ̀ọ̀kì fún Mohammed, nítorí náà ikú Mohammed àkókó ní ọ̀dún 632, èyí tí ó bèrẹ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ ọ̀górùn-ún àti àádọ́ta ọ̀dún àkókó ti Ìfihàn m̀ésàn-án, (tí ó wá ní ẹ̀ṣẹ̀ karùn-ún), tí ó sì parí pẹ̀lú ikú Constantine ikeyin ní ọ̀wó ‘Mohammed Keji’ ní ọ̀dún ẹ̀gbẹ̀rún méjọ, ọ̀górùn-ún méjìdínlógún àti mọ̀kànlélógún lẹ́yìn náà. Ọ̀dún márùn-ún kí ó tó kú, Mohammed ti sọ tẹ̀lẹ̀ nípa ìparun Romu, a sì mú un ṣe nípasẹ̀ Tọ̀ọ̀kì tí a n pè ní Mohammed Keji.

Kọ̀nsitántínù ikeyin, èyíni kọ̀kànlá, kú nínú ogun Kọ̀nsitántínópù, báyii ni ó sì fí ọ̀dún márùn-ún hàn láti ikú arákùnrin rẹ̀ Jòhànnù títí dé ikú ọ̀un fúnra rẹ̀. Àwọn ọ̀dún márùn-ún wọ̀nyẹn ni a sàpẹ̀rẹ̀ wọ̀n nípasẹ̀ ọ̀dún márùn-ún láti ikú Lámẹ̀ki, ọ̀mọ̀ náà, títí dé ikú Mētúsẹ̀là, baba náà, ní ọ̀dún márùn-ún lẹ́yìn náà nígbà tí ilẹ̀kùn ti pa mó sórí ọ̀kọ̀ áàkì. Báyii ni ikú aya Ìsíkiẹ̀lì ṣe jẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ ikú Lámẹ̀ki, àti pé papọ̀ ni wọ̀n n jẹ́rì sí ikú Jòhànnù Páláíólógòsì ní ọ̀dún 1448. Ikú Mētúsẹ̀là tí ó tẹ̀ lé e bá ikú aya Kristi àti ìparun Jerúsálẹ̀mù ní 586 BC mu, àti pé papọ̀ ni wọ̀n bá ikú Kọ̀nsitántínù kọ̀kànlá mu.

Àwọn ẹlẹrìí mètá ti àkókò àsọtẹlẹ kan tí ó bèrẹ, tí ó sì parí pẹlú ikú kan, ń şàfihàn àkókò imúdásílẹ àwòrán ẹranko nàà tí ó parí pẹlú àmì ẹranko nàà, ó sì bá ikéde igbe ọ̀gànjómu mu nínú itàn àwọn Millerite àti imúdásílẹ àwòrán ẹranko nàà tí ó parí pẹlú àmì ẹranko nàà nínú itàn wa lẹwọlẹwọ. Nígba tí àmì ẹranko nàà bá ẹ ní ọ̀fin Ojọ Àikú tí ń bọ láipẹ, “sọ̀rọ̀” àsọtẹlẹ nàà yóò dé ní ibámu pẹlú bí Hesekieli ti lẹ “sọ̀rọ̀” nípa ifẹ ara rẹ nígba tí a pa Jerusalemu run.

## Sísọ

Nígba ọ̀fin Ojọ Àikú, tí iparun Jerúsálẹmù jẹ àpẹẹrẹ rẹ, ọ̀rọ̀ àsọtẹlẹ tí Orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà ń sọ ni a fi àmì sílẹ̀ gẹ́gẹ́ bí wolii èké ẹ ní sọ̀rọ̀ bí dragoni.

Mo sì rí ẹranko miiran tí ń gòkè wá láti inú ilẹ̀ ayé; ó sì ní iwo méjì bí ti ọ̀dọ̀-àgùntàn, ó sì sọ̀rọ̀ bí dragoni. Ifihàn 13:11.

Ní àkókò ọ̀fin ojọ̀ Àikú, Báalámù lu kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ rẹ̀ lẹ̀kẹ̀ta, nígba nàà ni kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ nàà sì sọ̀rọ̀.

Oluwa sì la ẹnu kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ nàà, ó sì wí fún Balaamu pé, Kí ni mo ẹ́ sí ọ, tí iwo fí lù mí ní igbà mètá wònyí? Balaamu sì wí fún kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ nàà pé, Nítorí tí iwo ti ẹ́sín mí: ibá ẹ́ pé idà wà ní ọ̀wọ̀ mí, nítóótọ̀ ní báyii, èmi ibá pa ọ. Kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ nàà sì wí fún Balaamu pé, Ẹ́ èmi kí í ẹ́ kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ rẹ, tí iwo ti máa ń gùn láti igbà tí mo ti jẹ̀ tírẹ̀ títi di ọ̀nì yí? ẹ́ mo ti máa ń ẹ́ bẹ́ẹ̀ sí ọ́ rí? Ó sì dáhùn pé, Rára. Nọmbà 22:28–30.

Wòlìi èké nàà ń sọ̀rọ̀ nígba ọ̀fin Ojọ̀ Àikú, Islam pẹlú nàà sì ń sọ̀rọ̀ nígba ọ̀fin Ojọ̀ Àikú. Wọn jẹ́, ní itumọ̀ àsọtẹlẹ̀, àwọn wòlìi èké méjèjì. Nígba ọ̀fin Ojọ̀ Àikú, “iran” Hábákúkù tí ó pẹ̀ sílẹ̀ ń sọ̀rọ̀.

Nítorí iran nàà sì jẹ́ fún àkókò tí a yàn; şùgbón ní igbèyìn yóò sọ̀rọ̀, kí yóò sì purọ̀: bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé ó fà á sẹ́yìn, dúró dè é; nítorí pé dájúdájú yóò dé, kí yóò pé. Habakkuk 2:3.

Habakuku ni wòlìi tòótọ̀ tí ó ń sọ̀rọ̀ ní iyàtò pẹlú àwọn wòlìi èké. “Iran” Habakuku ń sọ̀rọ̀ nípasẹ̀ ẹnu Hesekieli, ẹni tí ó ti jẹ́ adití tẹ̀lẹ̀, tí a sì tún sí ẹnu rẹ̀ nígba nàà. A fi ilé rí jẹ́ ẹnu Olórùn fún Jeremiah.

Èéşe tí irora mi fí jẹ́ aláilópin, tí ogbé mi sì jẹ́ àisàn tí a kò lè wo, tí ó kò láti yá? Ẹ́ iwo yóò ha jẹ́ fún mí gẹ́gẹ́ bí ẹni èké, àti bí omi tí ń tàn jẹ́? Nítorí nàà báyii ni Olúwa wí pé, Bí o bá padà, èmi yóò mú ọ padà wá, iwo yóò sì dúró níwájú mí: bí o bá yọ ohun iyebiye kúrò nínú ohun ẹ̀lẹ́gbin, iwo yóò dàbí ẹnu mí: kí wọn padà sọ̀dọ̀ rẹ; şùgbón iwo má ẹ́ padà sọ̀dọ̀ wọn. Jeremiah 15:18, 19.

Nígba ọ̀fin ojọ̀ Àikú, idákẹ́jẹ̀ oşù mėsàn-án ti Zacharias parí nígba tí ó sọ̀rọ̀, tí ó sì fi idánilójú múlẹ̀ pé orúkọ ọ̀mọ̀ rẹ̀ yóò jẹ́ Johanu. Zacharias dúró fún àwọn olórí tí kò gbà ọ̀rọ̀ àngẹ̀li kẹ̀ta gbó, Johanu sì dúró fún isípò Elijah, ijọ nàà tí yóò sí ọ̀nà sílẹ̀ fún Ìpadàbọ̀ Kejì Kristi.

Sakaraya sì wí fún àngẹ̀lì nàà pé, “Nípa kí ni èmi yóò fí mò èyí? nítorí èmi jẹ́ ọ̀kúnrin àgbàlagbà, aya mí sì ti darúgbó gidigidi.” Àngẹ̀lì nàà dá a lóhùn pé, “Èmi ni Gabrieli, ẹni tí ń dúró níwájú Olórùn; a sì rán mí láti bá ọ sọ̀rọ̀, àti láti fi ihinrere ayọ̀ wònyí hàn ọ. Kíyèsì i, iwo yóò di adití-ọ̀rọ̀, iwo kí yóò sì lẹ̀ sọ̀rọ̀ títi di ojọ̀ tí a ó fí mú nńkan wònyí ẹ́, nítorí pé iwo kò gba ọ̀rọ̀ mí gbó, àwọn ọ̀rọ̀ nàà tí a óo mú ẹ́ ní àkókò wọn.”

Àwọn èniyàn sì n dúbó de Sekaráyà, ó sì yà wọn lẹnu pé ó pé tó bẹ̀e nínú tẹ̀npìlì. Nígbà tí ó sì jáde wá, kò lè bá wọn sọ̀rò: wọn sì mò pé ó ti rí iran kan nínú tẹ̀npìlì: nítorí ó n fí àmì pe wọn, ó sì wà ní aláìní ohùn. Lúùkù 1:18–22.

Sákárià jẹ́ ti ẹ̀ka kejo àwọn àlùfáà.

Ní ojú ayé Herodu, ọ̀ba Judia, àlùfáà kan wà tí a n pè ní Sakaria, ti ẹ̀ka Abia; aya rẹ̀ sì jẹ́ nínú àwọn ọ̀mọ̀bínrín Aaroni, orúkọ rẹ̀ sì ni Elisabeti. Àwọn méjèjèjì sì jẹ́ olódodo níwájú Ọ̀lórún, wọn n rìn nínú gbogbo àwọn àṣẹ àtí ilàna Olúwa láilẹ̀bi. Wọn kò sì ní ọ̀mọ, nítorí pé Elisabeti jẹ́ àgàn, àwọn méjèjèjì sì ti darúgbó gidigidi nígbà náà. Ó sì ṣẹ̀lẹ̀ pé, bí ó ti n ṣe iṣẹ́ àlùfáà níwájú Ọ̀lórún gégé bí itọ́kasí ẹ̀ka rẹ̀, gégé bí àṣà iṣẹ́ àlùfáà, a sì fí ipín fún un láti sun tùràrí nígbà tí ó wọ inú tẹ̀npìlì Olúwa. Gbogbo ọ̀pọ̀ èniyàn náà sì n gbàdúrà níta ní àkókò isun tùràrí. Luku 1:5–10.

Gbogbo àwọn wòlì n ṣàpẹ̀rẹ̀ àwọn ojú ikeyin, Zakaria sì wọ inú tẹ̀npìlì, gégé bí Heseieli náà ti ṣe. Ó jẹ́ ti ẹ̀ka kejo àwọn àlùfáà, èyí tí n fí àmì àpẹ̀rẹ̀ hàn nípa àwọn ọ̀kàn méjọ tí ó wà nínú ọ̀kọ̀ Noa, tí wọn kọ́já láti ayé àtíjọ sí ayé tuntun. Ọ̀un àtí aya rẹ̀ jẹ́ aláilẹ̀bi, sùgbón Zakaria yóò ṣiṣẹ́ méjì sí ọ̀rọ̀ Gabrieli. Íṣíkiri Millerite bèrẹ̀ gégé bí ti Filadelfia (aláilẹ̀bi) sùgbón ó yí padà sí ti Laodikea ní ọ̀dún 1856. Ní àwọn ojú ikeyin, ihìn iṣẹ́ angeli ni ihìn iṣẹ́ angeli kẹ́ta, ihìn iṣẹ́ Gabrieli sí Zakaria sì n ṣàpẹ̀rẹ̀ ihìn iṣẹ́ angeli kẹ́ta, bẹ̀e náà ni ihìn iṣẹ́ Elijah, gégé bí a ti fí hàn nínú Johanu Oníbatisí.

Àngẹ̀li Oluwa sì farahàn án, ó dúbó ní apá ọ̀tún pẹ̀pẹ̀ tùràrí. Nígbà tí Sekaráyà sì rí i, idààmú bá a, ẹ̀rù sì bà á. Sùgbón àngẹ̀li náà sọ fún un pé, Má bèrù, Sekaráyà: nítorí a ti gbọ̀ àdúrà rẹ̀; iyàwó rẹ̀ Elisabeti yóò sì bí ọ̀mọ̀kùnrin kan fún ọ, iwo yóò sì sọ orúkọ rẹ̀ ní Johanu. Iwo yóò sì ní ayọ̀ àtí idùnnú; ọ̀pọ̀ èniyàn yóò sì yọ̀ nígbà ibi rẹ̀. Nítorí yóò jẹ́ ẹ̀ni nílá níwájú Oluwa, kò sì ní mu wáini tàbí ohun mímu líle rára; a ó sì fí Èmí Mímọ̀ kún un, àní láti inú oyún iyà rẹ̀ wá. Ọ̀pọ̀ nínú àwọn ọ̀mọ̀ Israeli ni yóò sì yí padà sí ọ̀dọ̀ Oluwa Ọ̀lórún wọn. Yóò sì máa lọ́ ṣáájú rẹ̀ nínú ẹ̀mí àtí agbára Elijah, láti yí ọ̀kàn àwọn baba sí ọ̀dọ̀ àwọn ọ̀mọ, àtí àwọn aláìgbọ̀ràn sí ọ̀gbón àwọn olódodo; láti pèsè àwọn èniyàn tí a ti pèsè tán sílẹ̀ fún Oluwa. Sekaráyà sì sọ fún àngẹ̀li náà pé, Nípa kí ni ẹ̀mí yóò fí mò èyí? nítorí ẹ̀mí jẹ́ àgbàlagbà ọ̀kùnrin, iyàwó mi sì ti dàgbà gidigidi. Àngẹ̀li náà sì dá a lóhùn pé, Èmí ni Gabrieli, ẹ̀ni tí n dúbó níwájú Ọ̀lórún; a sì rán mi láti bá ọ sọ̀rò, àtí láti fihàn ọ ní iròyìn ayọ̀ wònyí. Luku 1:11–19.

Sakaraya ṣiṣẹ́ méjì pé iránṣẹ́ ti Elijah tí yóò dé yóò ṣe.

Wò ó, ẹ̀mí yóò rán Elijah wolii sí yín kí ojú nílá àtí ẹ̀rù ti Olúwa tó dé: yóò sì yí ọ̀kàn àwọn baba padà sí ọ̀dọ̀ àwọn ọ̀mọ, àtí ọ̀kàn àwọn ọ̀mọ padà sí ọ̀dọ̀ àwọn baba wọn, kí ẹ̀mí má bàa wá lu ilẹ̀ ayé pẹ̀lú ègún. Malachi 4:5, 6.

Arábinrin White, nínú àyíká ìdìdì Ezekieli ti orí kẹ̀sàn-án, ṣàlàyé ìdí tí a fí fí àìgbọ̀gbò Sakaria ṣàpẹ̀rẹ̀ iṣáájú ijo Seventh-day Adventist ti Laodíkea.

“Ègbé àwọn èniyàn tí kò ní ibànújẹ nítorí iyàpa tẹ̀mí tiwọn fúnra wọn, tí wọn kò sì sọ̀fọ̀ nítorí ẹ̀ṣẹ́ àwọn ẹ̀lómíràn, ni a ó fí sílẹ̀ láìní èdìdì Ọ̀lórún. Olúwa pàṣẹ fún àwọn iránṣẹ́ Rẹ̀, àwọn ọ̀kùnrin tí ohun ijà ipakúpa wà ní ọ̀wọ̀ wọn pé: ‘È máa tò ọ̀ lẹ̀yìn jáde ní gbogbo ilú, kí ẹ̀ sì pa: kí ojú yín má ṣe dá sí i, bẹ̀e ni kí ẹ̀ má ṣe ṣàánú: ẹ̀ pa àgbàlagbà àtí ọ̀dọ̀ run pátápátá, àtí àwọn wúndiá, àtí àwọn ọ̀mọ̀ kékeré, àtí àwọn obinrin: sùgbón ẹ̀ má ṣe sún mó ẹ̀nikẹ̀ni tí àmì náà bá

wà lára rẹ; kí ẹ sì bèrẹ ní ibi mímọ̀ Mí. Nígba náà ni wọn bèrẹ sí í ẹ é lára àwọn àgbà tí ó wà níwájú ilé náà.”

“Níhìn-ín ni a ti rí i pé iṣo—ibi mímọ̀ Olúwa—ni ó kókó ní ifarapa ilù ibínú Ọlórún. Àwọn àgbàlagbà, àwọn tí Ọlórún ti fi ìmọ̀lẹ̀ nílá fún, tí wọn sì ti dúró gégé bí olùṣọ̀ àwọn ire ẹ̀mí ti àwọn èniyàn, ti dá ìgbẹ̀kẹ̀lẹ̀ tí a fi lé wọn lówó. Wọn ti gba ipò pé a kò nílò láti retí àwọn iṣẹ̀ iyanu àti ifarahàn gbangba agbára Ọlórún bí ti àwọn ojó ịsáájú. Àkókò ti yí padà. Ọ̀rọ̀ wònyí n fún àìgbàgbọ̀ wọn ní agbára, wọn sì n wí pé: Olúwa kì yóò ẹ rere, bèè ni kì yóò ẹ búburú. Ó kún fún àánú jù láti bẹ àwọn èniyàn Rẹ̀ wò nípa ịdájọ̀. Báyi ni ‘Àlàáfia àti àìléwu’ ẹ̀ jẹ̀ igbe láti ọ̀dọ̀ àwọn èniyàn tí kì yóò tún gbé ohùn wọn sókè bí ipè láti fi ìrẹ̀kojá wọn hàn fún àwọn èniyàn Ọlórún àti ẹ̀sẹ̀ wọn fún ilé Jẹ́kọ̀bù. Àwọn ajá adití wònyí tí kò fẹ̀ ké ni àwọn náà ni yóò ní ìrírí ẹ̀san ìgbàsan ododo ti Ọlórún tí a ti mú bínú. Àwọn ọ̀kúnrin, àwọn ọ̀mọ̀bínrin, àti àwọn ọ̀mọ̀ kẹ́kẹ́kẹ́, gbogbo wọn ni yóò sẹ̀gbé pọ̀.” Testimonies, volume 5, 211.

Sakaraya ṣiṣẹ̀mẹ̀jì sí ìránṣẹ̀ àngẹ̀lì kẹ̀ta, èyí tí í ẹ̀ ihìn iṣẹ̀ Eliya tí n tún itàn Johanu Onítẹ̀bomi ẹ̀, pẹ̀lú itàn William Miller náà.

## Oṣù Mārùn-ún

Élísábẹ̀tì fi oyún rẹ̀ pamọ̀ fún oṣù mārùn-ún.

Lẹ̀yìn ojó wònyí, Elísábẹ̀tì aya rẹ̀ lóyún, ó sì fi ara rẹ̀ pamọ̀ fún oṣù mārùn-ún, ní iwí pé, “Báyi ni Olúwa ti bá mi lò ní ojó tí ó yíjú sí mi, láti mú ẹ̀gàn mi kúrò láàrín àwọn èniyàn.” Ní oṣù kẹ̀fà sì ni a rán àngẹ̀lì Gabriẹ̀lì láti ọ̀dọ̀ Ọlórún sí ilú kan ní Galili, tí a n pè ní Nasareti. Lúùkù 1:24–26.

Sekaráyà jẹ̀ ti ẹ̀ka kejo àwọn àlùfáà, èyí tí ó bá ilà pẹ̀lú ìkọ̀là ọ̀mọ̀ rẹ̀ Johanu ní ojó kejo, nígbà tí Sekaráyà yóò tún sọ̀rọ̀. Ọ̀un àti ọ̀mọ̀ rẹ̀ Johanu n sàpẹ̀rẹ̀ àwọn ẹ̀mí méjọ̀ tí ó wà nínú ọ̀kọ̀ Nòà, tí a fi pamọ̀ kúrò ní ikú tí omi ikún-omi mú wá fún oṣù mārùn-ún, tàbí ojó ọ̀gọ̀rùn-ún-ún mārùn-ún. Àwọn ojó ọ̀gọ̀rùn-ún-ún mārùn-ún ti oyún náà àti ti omi ikún-omi náà bá àwọn àkókò méjì ti oṣù mārùn-ún mu nínú Ìfihàn orí kẹ̀sàn-án.

Sakaraya àti ọ̀mọ̀ rẹ̀ Johanu pẹ̀lú dúró gégé bí àpẹ̀rẹ̀ ìgbà tí iṣo keje ti Laodicea yí padà sí iṣo kejo ti Filadelfia. Láti inú iṣẹ̀ ìránṣẹ̀ Sakaraya nígbà ẹ̀ka kejo títí dé ìkọ̀là Johanu ọ̀mọ̀ rẹ̀ ní ojó kejo, ó sojú àkókò àsọtẹ̀lẹ̀ kan tí nọmbà kejo fi n tọ̀ka sí ìbẹ̀rẹ̀ àti ọ̀pin. Nínú àkókò àsọtẹ̀lẹ̀ yẹn wà àkókò oṣù mārùn-ún kan tí ó sojú àkókò ifarapamọ̀.

“Ọ̀rọ̀ síso” ti àsọtẹ̀lẹ̀ náà n sàfihàn ọ̀fin Àikú tí ó n bọ̀ láipẹ̀, nítorí náà Sekaráyà sọ̀rọ̀ ní àkókò ọ̀fin Àikú, nígbà tí a fi èdidi di ọ̀mọ̀ rẹ̀, gégé bí a ti sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípa iṣẹ̀ ìkọ̀là. Nínú itàn yẹn, sáájú ọ̀fin Àikú nígbà tí Sekaráyà sọ̀rọ̀, ní ọ̀pin oṣù mārùn-ún, ní oṣù kẹ̀fà Màrià bẹ̀ Elísábẹ̀tì wò, Ẹ̀mí Mímọ̀ sì fi ọ̀rọ̀rọ̀ yàn Elísábẹ̀tì, ẹ̀ni tí, gégé bí obinrin, n sojú ifiyan Ọlórún sí iṣo Rẹ̀ ní oṣù mērin sáájú ọ̀fin Àikú tí ó n bọ̀ láipẹ̀.

Ní ojó wònyẹn, Màrià sì dide, ó sì fi ikánkán lọ sí ilé olókè, sí ilú kan ní Júdà; ó sì wọ̀ inú ilé Sakaraya, ó sì kí Elísábẹ̀tì. Ó sì ẹ̀lẹ̀ pé, nígbà tí Elísábẹ̀tì gbọ̀ ikíni Màrià, ọ̀mọ̀ inú rẹ̀ fò sókè nínú oyún rẹ̀; Elísábẹ̀tì sì kún fún Ẹ̀mí Mímọ̀: Ó sì fi ohùn nílá sọ̀rọ̀, ó ní, Ìbùkún ni fún ọ̀ láàrín àwọn obinrin, ìbùkún sì ni fún èso inú rẹ̀. Nítorí kí ni èyí fi dé bá mi, kí iyá Olúwa mi wá sọ̀dọ̀

mi? Nítorí wò ó, bí ohùn ikíni rẹ ti wọ etí mi tán, ọmọ inú mi fò sókè nínú oyún mi fún ayò.  
Ìbùkún sì ni fún ẹni tí ó gbàgbó: nítorí pé yóó sí ìmúṣe àwọn ohun tí a ti sọ fún un láti ọdò  
Olúwa. Lúùkù 1:39–45.

Ní ọpin oṣù márùn-ún, Élisábẹ̀tì bá Màrià sọrò “pẹ̀lú ohùn ńlá,” ó ń yin igbàgbó Màrià nínú ọ̀rọ̀ Gébúriẹ̀lì, èyí tí ó jẹ́, ní àwọn ojọ̀ ikeyin, ìhìnrere àngẹ̀lì kẹ̀ta. Sákàrià, ọ̀kọ̀ Élisábẹ̀tì, ti ṣàìgbó; ṣùgbọ̀n Màrià kò ṣe bẹ́ẹ̀. Màrià gbọ̀ ọ̀rọ̀ Gébúriẹ̀lì lẹ́yìn oṣù márùn-ún tí Sákàrià ti gbọ̀ ó, nítorí náà a fi igbàgbó rẹ̀ nínú àngẹ̀lì kẹ̀ta hàn gégé bí ohun tí ó dé lẹ́yìn ifihàn ọ̀rọ̀ ikòkò ti oṣù márùn-ún. Ọ̀rọ̀ ikòkò ti oṣù márùn-ún ní àwọn ojọ̀ ikeyin ni oṣù márùn-ún àkókò ti Ifihàn 9:5. Màrià dúró fún ijo àwọn ojọ̀ ikeyin tí ó gba ìhìnrere àngẹ̀lì kẹ̀ta, èyí tí ó ní ìṣipayá pàtàkì kan ti oṣù márùn-ún nínú rẹ̀ kí ọ̀rọ̀ nípa ọ̀fin Ojọ̀-Àikú tí ó ń bọ̀ láipẹ̀ tó dé ní iwọn bí oṣù mẹ́rin lẹ́yìn náà.

Ní àwọn àmì ọ̀nà ibẹ̀wò Màrià, ìṣipò àwọn àngẹ̀lì kìn-in-ní àti kejì, tí a ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípa Sakaràyà àti Élisábẹ̀tì, so mó ìṣipò àngẹ̀lì kẹ̀ta tí Màrià àti Jósẹ̀fù ṣàpẹ̀rẹ̀. Sakaràyà dúró fún ọ̀ṣiṣe aláṣe kan láti inú ijo kan tí kò gbà ìránṣe àngẹ̀lì kẹ̀ta gbọ̀, Jósẹ̀fù sì, gbẹ̀nàgbẹ̀nà, dúró fún ìṣipò kan tí a ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípa iṣe itilẹ́yin ara ẹni. Adventism parí gégé bí ó ti bèrẹ̀, ó sì bèrẹ̀ gégé bí ìṣipò kan, kì í ṣe gégé bí ètò ijo tí a ṣètò ní ilàṅà. Ìṣipò àwọn egbẹ̀rún ọ̀gọ̀rùn-ún mẹ́rinlélógójì tí Jósẹ̀fù, Màrià àti Kristi ṣàpẹ̀rẹ̀ jẹ́ ibátan tààrà sí ìṣipò Millerite tí Sakaràyà, Élisábẹ̀tì àti Jòhànù ṣàpẹ̀rẹ̀, àìgbàgbó ọ̀dún 1863 sì ni a ṣàpẹ̀rẹ̀ nípa Sakaràyà. Ọ̀dún 1863 ṣàpẹ̀rẹ̀ àìgbàgbó sí àwọn ìránṣe àngẹ̀lì kìn-in-ní àti kejì, ìṣipò àngẹ̀lì kẹ̀ta sì ṣàpẹ̀rẹ̀ igbàgbó Màrià.

“A rán àwọn àngẹ̀lì láti lọ ṣẹ̀ránwọ̀ fún àngẹ̀lì alágbára náà láti ọ̀run wá, mo sì gbọ̀ ohùn tí ó dàbí ẹni pé ó ń dún káàkiri pé, ‘È jáde kúrò nínú rẹ̀, èyin ènìyàn Mi, kí ẹ má bàa jẹ́ alábápín nínú ẹ̀ṣe rẹ̀, kí ẹ má sì gba nínú àwọn àjàkálẹ̀-àrùn rẹ̀. Nítorí ẹ̀ṣe rẹ̀ ti dé ọ̀run, Ọ̀lọ̀run sì ti rántí àìṣedéédéé rẹ̀.’ Ìránṣe yìi dàbí ifikún sí ìránṣe kẹ̀ta, ní ipapọ̀ mó ọ̀n gégé bí igbe ọ̀gànjó ṣe darapọ̀ mó ìránṣe àngẹ̀lì kejì ní 1844. Ọ̀go Ọ̀lọ̀run bà lé àwọn ẹni mímọ̀ aláìsùúrù tí ń dúró de e, wọn sì fi igboyà kéde ìkilọ̀ àṣẹ̀yínwá náà, ní fifi iṣubú Bábílónì hàn gbangba àti ní pípe àwọn ènìyàn Ọ̀lọ̀run láti jáde kúrò nínú rẹ̀ kí wọn lè bọ̀ lowọ̀ idájọ̀ ẹ̀lẹ̀rùjẹ̀jẹ̀ rẹ̀.” Early Writings, 277.

Ìsopọ̀ àwọn ìránṣe méjì ni a ṣàpẹ̀rẹ̀ nípa bí Màrià ṣe lọ bẹ́ Elisabeti wò, àti pé àkókò yẹn dé nígbà tí oṣù márùn-ún tí a fi pa mó hàn gbangba. Àkókò yẹn ni ibi tí àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ méjì ti darapọ̀, tí a sì ń kéde wọn pọ̀. Ẹ̀kan ni Elisabeti kéde, èkejì sì ni Màrià kéde. Ìsopọ̀ àwọn ìránṣe méjì yìi ń tọ̀ka sí igbà tí igbe ọ̀gànjó darapọ̀ mó ìránṣe àngẹ̀lì kejì, èyí sì ṣẹ̀lẹ̀ nínú itàn àwọn ọ̀mọ̀lẹ́yìn Miller ní ipadé àgọ̀ Exeter.

Lẹ́yìn tí Elisabeti àti nígbà náà Màrià ti sọ àwọn ikéde wọn, “Màrià sì gbé pẹ̀lú rẹ̀ ní iwọn oṣù mẹ́ta, ó sì padà lọ sí ilé ara rẹ̀.” Lúùkù 1:56. Àkókò ojọ̀ mẹ́rindínlógóta náà láti Exeter títí dé October 22, 1844 ni a sojú fún nípasẹ̀ àwọn oṣù mẹ́rin wònyí, èyí tí ó parí ní ilàṅà ojọ̀-ìsinmi Sunday tí ó súnmólẹ̀, nígbà tí Sakaria sọrò. Àwọn oṣù mẹ́rin náà ń sojú fún àkókò ikéde iṣe ìránṣe ẹ̀kún ọ̀gànjó, èyí tí ó dé lẹ́yìn iṣe ìránṣe àwọn oṣù márùn-ún tí a fi pamọ̀.

Àwọn ìhìn méjì nínú itàn àwọn Millerite ni ti àngẹ̀lì kìníní àti ti àngẹ̀lì kejì, a sì fi ìmúṣe àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ àkókò kan fún ìhìn àngẹ̀lì kìníní lágbára, èyí tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú àkókò oṣù márùn-ún, tí a fi apá kan rẹ̀ pamọ̀ títí di ojọ̀ mẹ́wàá sáájú ìmúṣe rẹ̀ ní August 11, 1840, gégé bí Josiah Litch ti ṣe àfihàn. Ohun tí ó fún ìhìn àngẹ̀lì kejì ní agbára ni àtúnṣe àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ tí kò tọ̀ ti 1843, tí ó ṣẹ̀lẹ̀ ní ipadé àgọ̀ Exeter, gégé

bí Samuel Snow ti ɛ ɛfihàn.

Ìkéde isẹ̀pò-ìhìn méjì ti igbe ọ̀gànjó ni a ɛfihàn gégé bí àkókò kúkúró kan ɛájú kí ilẹ̀kùn tó pa, èyí tí nínú itàn Noá sí sílẹ̀ sí àkókò oṣù márùn-ún kan tí ó parí pẹ̀lú ọ̀kọ̀ ɛàbò tí ó jókòò lórí ọ̀kẹ̀ Ararat. Àkókò ikéde igbe ọ̀gànjó náà wá lẹ̀yìn isìsì ohun tí a fi èdìdì dì mó, iyen oṣù márùn-ún tí a fi pamó, èyí tí ó dé ọjó mẹwáá ɛájú August 11, 1840; ó sì tún wá lẹ̀yìn tí Olúwa yọ ọwọ̀ Rẹ̀ kúrò lórí àwọn àpẹ̀júwe tí Ó ti bò mọ̀lẹ̀ lórí àtẹ̀ 1843. Ọjó mẹwáá August 1 sí 11 bá ọjó mẹ̀rindínlógórin mu láti Exeter dé October 22, 1844, àti ẹ̀rí méjì náà fi hàn pé isìsì oṣù márùn-ún tí a fi pamó, pẹ̀lú àtúnṣe ikéde tí kò tó tí ó mú àìnrètí àkókó wá, n ɛlẹ̀ nígbà tí Màríà pàdé tí ó sì kí Elisabeth ní oṣù kẹfà.

Ní àkókò ọ̀fin ọjó Àìkú, Orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà sọ̀rọ̀ bí ejò òlá, kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ Íslámù sì n sọ̀rọ̀, iran Hábakúkù sì n sọ̀rọ̀ nípasẹ̀ ẹ̀nu Jeremiah, Sekaráyà àti Eṣẹ́kiẹ̀lì. Ní àkókò ọ̀fin ọjó Àìkú, Eṣẹ́kiẹ̀lì jẹ̀ àmì, bèẹ̀ ni ó n ɛojú àsía tí a gbé sókè ní àkókò ọ̀fin ọjó Àìkú. Méjì nínú àwọn mẹ̀sàn-án itọ́kasí ọ̀rọ̀ náà “àmi” nínú Eṣẹ́kiẹ̀lì n fi àwọn “ọjó isinmi” hàn gégé bí àmi iwẹ̀nùnmọ̀ tí n ɛojú isẹ̀kan Ìwà-Ọ̀lórùn pẹ̀lú ẹ̀dà ènìyàn.

Sùgbón mo ɛ nítorí orúkọ mi, kí a má bà á jẹ̀ níwájú àwọn orílẹ̀-èdè, láàrín àwọn tí wọn wá, ní ojú àwọn ẹ̀ni tí mo ti fi ara mi hàn fún wọn, nígbà tí mo mú wọn jáde kúrò ní ilẹ̀ Ejibiti. Nítorí náà mo mú kí wọn jáde kúrò ní ilẹ̀ Ejibiti, mo sì mú wọn wá sínú aginjù. Mo sì fún wọn ní àwọn ilàna mi, mo sì fi àwọn idájọ̀ mi hàn wọn, èyí tí bí ènìyàn bá ɛ wọn, yóò sì yè nínú wọn.

Pẹ̀lúpẹ̀lú, mo sì fi àwọn ọjó isinmi mi fún wọn, kí ó lè jẹ̀ àmi láàárín èmi àti wọn, kí wọn lè mọ̀ pé èmi ni Olúwa tí n yà wọn sọtò. Sùgbón ilẹ̀ Israẹ̀lì sọtẹ̀ sí mi ní aginjù: wọn kò rìn nínú àwọn ilàna mi, wọn sì kẹ̀gàn àwọn idájọ̀ mi, èyí tí bí ènìyàn bá ɛ wọn, yóò sì yè nínú wọn; wọn sì sọ̀ àwọn ọjó isinmi mi di aláimọ̀ gidigidi: nígbà náà ni mo wí pé, èmi yóò da ibínú mi sórí wọn ní aginjù, láti run wọn. Sùgbón mo ɛ nítorí orúkọ mi, kí a má bà sọ̀ ọ̀ di aláimọ̀ níwájú àwọn orílẹ̀-èdè, ní ojú ẹ̀ni wọn tí mo mú wọn jáde kúrò láàrín wọn. Síbẹ̀, mo tún gbé ọwọ̀ mi sókè sí wọn ní aginjù, pé èmi kí yóò mú wọn wọ̀ ilẹ̀ tí mo ti fi fún wọn, tí n sà nínú wàrà àti oyin, èyí tí ó jẹ̀ ọ̀go gbogbo ilẹ̀; nítorí pé wọn kẹ̀gàn àwọn idájọ̀ mi, wọn kò sì rìn nínú àwọn ilàna mi, sùgbón wọn sọ̀ àwọn ọjó isinmi mi di aláimọ̀: nítorí ọ̀kàn wọn tẹ̀lé àwọn ọ̀rìṣà wọn. Síbẹ̀síbẹ̀, ojú mi ɛàánú wọn kí n má bà pa wọn run, bèẹ̀ ni n kò ɛ ọ̀pin sí wọn ní aginjù. Sùgbón mo sọ̀ fún àwọn ọ̀mọ̀ wọn ní aginjù pé, E má ɛ rìn nínú àwọn ilàna àwọn baba yín, bèẹ̀ ni ẹ̀ má ɛ pa àwọn idájọ̀ wọn mó, bèẹ̀ ni ẹ̀ má ɛ fi àwọn ọ̀rìṣà wọn sọ̀ ara yín di aláimọ̀: èmi ni Olúwa Ọ̀lórùn yín; ẹ̀ máa rìn nínú àwọn ilàna mi, kí ẹ̀ sì pa àwọn idájọ̀ mi mó, kí ẹ̀ sì ɛ wọn; kí ẹ̀ sì yà àwọn ọjó isinmi mi sí mí mó; wọn yóò sì jẹ̀ àmi láàárín èmi àti yín, kí ẹ̀ lè mọ̀ pé èmi ni Olúwa Ọ̀lórùn yín. Hesekeeli 20:9–20.

Esekieli dúró fún àsía àwọn ẹ̀gbẹ̀rún ọ̀górùn-ún lé mẹ̀rínlélógbon náà, àmi Ìjẹ̀ Ọ̀lórùn tí a darapọ̀ mó ẹ̀dà ènìyàn sì ni “àwọn ọjó isinmi” Oluwa. Esekieli ni àmi ní ibẹ̀rẹ̀ idóti ilú náà, ó sì tún jẹ̀ àmi ní iparun Jerusalemu, nígbà tí a gbé e sókè gégé bí àsía. Ní ibẹ̀rẹ̀ idóti ilú náà, àwọn tí wọn kọ̀ láti rí àti láti gbọ̀, tí wọn sì sọ̀ “àwọn ọjó isinmi” Rẹ̀ di aláimọ̀, wọn náà jẹ̀ àmi.

Nígbà náà ni àwọn kan nínú àwọn àgbà Israel wá sódò mi, wọn sì jókòó níwájú mi. Ọ̀rọ̀ Olúwa sì tò mí wá, wí pé, Ọ̀mọ̀ ènìyàn, àwọn ọ̀kúnrin wònyí tí gbé ọ̀rìṣà wọn kalẹ̀ sínú ọ̀kàn wọn, wọn sì ti fi ohun ikọ̀sẹ̀ ẹ̀ṣẹ̀ wọn sí iwájú ojú wọn: ɛ́ kí n jẹ̀ kí wọn bèèrè lówó mi rárá bí? Nítorí náà, sọ̀ fún wọn, kí o sì wí fún wọn pé, Báýíí ni Oluwa Ọ̀lórùn wí; Olúkúlùkù ẹ̀ni nínú ilẹ̀ Israel tí ó

bá gbé òrìṣà rẹ kalẹ sínú ọkàn rẹ, tí ó sì fi ohun ikòṣẹ̀ ẹ̀ṣẹ̀ rẹ sí iwájú ojú rẹ, tí ó sì tò wòlìí wá; èmi Olúwa yóò dá ẹni tí ó bá tò wá lóhùn gégé bí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ òrìṣà rẹ; kí n lè mú ilé Israel nínú ọkàn wọn tìkára wọn, nítorí pé gbogbo wọn ti yà kúrò lódò mi nípasẹ̀ òrìṣà wọn.

Nítorí náà, sọ fún ilé Israẹli pé, Báyií ni Olúwa Ọlórún wí; Ẹ ronúpiwàdà, kí ẹ sì yí ara yín padà kúrò lódò àwọn òrìṣà yín; kí ẹ sì yí ojú yín kúrò nínú gbogbo ohun írira yín. Nítorí olúkúlùkù lára ilé Israẹli, tàbí lára àlẹjò tí ń gbé ní Israẹli, tí ó ya ara rẹ kúrò lódò mi, tí ó sì gbé àwọn òrìṣà rẹ kalẹ nínú ọkàn rẹ, tí ó sì fi ohun ikòṣẹ̀ ẹ̀ṣẹ̀ rẹ sí iwájú ojú rẹ, tí ó sì tò wá sódò wòlìí kan láti bèèrè lódò rẹ nípa tẹmi; èmi Olúwa yóò dá a lóhùn fúnra mi: Èmi yóò sì dojú kọ ọkúnrin náà, èmi yóò sì fi í ẹ̀ ẹ̀ ààmi àti ọ̀wẹ, èmi yóò sì gé e kúrò láàárín àwọn èniyàn mi; ẹ ó sì mò pé èmi ni Olúwa. Bí a bá sì tan wòlìí náà jẹ nígbà tí ó bá ti sọ ọ̀rọ̀ kan, èmi Olúwa ni mò ti tan wòlìí náà jẹ, èmi yóò sì na ọ̀wọ̀ mi sí i, èmi yóò sì pa á run kúrò láàárín àwọn èniyàn mi Israẹli. Wọn yóò sì ru iya ẹ̀ṣẹ̀ wọn: iya wòlìí yóò dà bí iya ẹni tí ń tò ọ̀ wá; kí ilé Israẹli má bàa ẹ̀nà kúrò lódò mi mò, kí wọn má sì tún fi gbogbo irẹkojá wọn ba ara wọn jẹ mò; sùgbón kí wọn lè jẹ èniyàn mi, kí èmi náà lè jẹ Ọlórún wọn, ni Olúwa Ọlórún wí. Esekìeli 14:1–11.

Ní Nashville, àwọn tí ó wà nínú iṣọ Adventist Ojọ Keje ti Laodicea tí kò gbàgbọ̀ gégé bí Sekaráyà; tí wọn ti “gba ipò pé a kò nilò láti retí àwọn iṣẹ̀ iyanu àti ifarahàn agbára Ọlórún tí ó ẹ̀ kedere gégé bí ti àwọn ojọ àtíjọ,” gégé bí a ti sàpẹrẹ̀ rẹ láti 1840 sí 1844, ni a ó dojú kọ láti ọ̀dò àwọn tí ó wà lóde Adventism nípa ìdì tí wọn fi kùnà láti fi ikilò náà hàn. Wọn di “àmi” iránṣẹ̀ àlàáfíà àti ààbò èké náà, èyí tí ó fi iyapa áarín àwọn ọ̀lọgbọn àti aṣiwèrè hàn gégé bí a ti sàpẹrẹ̀ rẹ nínú àwọn àgọ méjì tí ń tako ara wọn ní ipàdẹ̀ àgọ Exeter. Wọn ru “àmi” ibòrìṣà àti iṣòtẹ̀, nígbà tí Hesekeili sì ń ru iránṣẹ̀ ikilò àṣòtẹ̀lẹ̀ tòótọ̀. Ní ọ̀pin idótì náà, nígbà tí a ba pa Jerúsálẹ̀mù run, tí ó ń sojú ọ̀fin Ojọ Àìkú, àmi iṣòtẹ̀ ni àmi ẹ̀ranko náà, àti àmi igbọ̀ràn ni èdìdì Ọlórún.

Àkókò àánú ti di pípé tí fún Adventism nígbà ọ̀fin Ojọ Àìkú, ó sì wà níbẹ̀ àmi àwọn olódodo àti àwọn èniyàn búburú tí a ti fi àmi sí. Ipèkun àkókò àánú nígbà ọ̀fin Ojọ Àìkú tí ó súnmo ń sàpẹrẹ̀ ipèkun àkókò àánú nígbà tí Míkàẹ̀lì yóò dide, àti níbẹ̀ ni a ti sàfihàn àmi ikú ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ èniyàn nípasẹ̀ Gogu àti Magogu.

Àwọn arinrin-àjò tí ń kojá ní ilẹ̀ náà, nígbà tí ẹnikẹni bá rí egungun èniyàn kan, yóò gbé àmi kan sí i lẹgbẹ́ rẹ, títi àwọn tí ń sin òkú yóò fi sin ín sínú àfonífojì Hamongogi. Orúkọ ilú náà pèlú yóò sì jẹ Hamona. Báyií ni wọn yóò ẹ̀ wẹ ilẹ̀ náà mò. Esekìeli 39:15, 16.

Aami majemu ni a fi hàn nínú orí kẹ̀tálẹ̀lọgbọn iwé Ìsíkiẹ̀lì, níbi tí a ti mú àfonífojì egungun òkú wá sí iye, tí a sì so ọ̀pá méjì pọ̀. A fi iránṣẹ̀ kan ti Islam mú àwọn egungun náà wá sí iye, tí a dúró fún un gégé bí afẹ́fẹ̀ mẹ́rin, nípa bèẹ̀ ń sàpẹrẹ̀ August 11, 1840. A darapọ̀ ọ̀pá méjèèjì di ọkan, nípa bèẹ̀ ń sojú isopọ̀ iránṣẹ̀ ángẹ̀lì kejì pèlú iránṣẹ̀ igbe ọ̀ganjọ̀. Àwọn egungun náà ni ifúnnílára ángẹ̀lì kìn-ín-ní, àwọn ọ̀pá méjì náà sì ni ifúnnílára ángẹ̀lì kejì. Lẹ́yìn èyí, àwọn èniyàn Ọlórún ni àwọn èniyàn majemu àyànfẹ̀ Rẹ̀ ti ojọ̀ ikẹyìn, gégé bí a ti sojú wọn nínú Johanu, gégé bí ẹgbẹ̀rún kan ó lè mẹ́rìnlẹ̀lógójì.

Pèlú èyí, èmi yóò bá wọn dá májẹmú àlàáfíà; yóò sì jẹ májẹmú ayérayé pèlú wọn: èmi yóò sì fi wọn múlẹ̀, èmi yóò sì mú wọn pọ̀ sí i, èmi yóò sì gbé ibi mímọ̀ mi kalẹ̀ láàrín wọn títi láé. Àgọ̀ mi pèlú yóò wà pèlú wọn: bèẹ̀ ni, èmi yóò jẹ Ọlórún wọn, wọn yóò sì jẹ èniyàn mi. Àwọn orilẹ̀-èdè aláìmọ̀ yóò sì mò pé èmi Olúwa ni ń sọ Israẹli di mímọ̀, nígbà tí ibi mímọ̀ mi yóò bá

wà láàrín wọn tíí lée. Hesekieli 37:26–28.

Ípapò Ìwà-Ọlórún àtí èniyàn ní a sàfihàn ní ọ̀nà onírúurú nínú Ọ̀rọ̀ Ọlórún, àtí àpẹ̀júwe kan ní nígbà tí “ààbò olódi ọ̀kàn” tí ó wà nínú ẹ̀dá gígá èniyàn bá so mó ààbò olódi ibi mímọ̀ Ọlórún. Nígbà tí yàrá itẹ̀ ọ̀rún tí ó sojú ààbò olódi Ọlórún bá darapọ̀ mó ààbò olódi ẹ̀dá gígá èniyàn, àwọn èniyàn Ọlórún ní a “yà sọtò,” Ó sì n gbé “ní àárín wọn tíí lée.”

Lẹ́yìn orí kẹ̀tádínlógójì, Hesekieli gbé àwọn orí kẹ̀tálélógbòn àtí kọ̀kàndínlógójì kalẹ̀, níbi tí ó ti sọ̀rọ̀ sí Gogu àtí Magogu gégé bí ààmì ìṣọ̀kan àwọn ọ̀mọ èniyàn tí wọn wà níta àwọn èniyàn májẹ̀mú yíyàn Ọlórún. Nínú orí ogójì, a ẹ̀ àfihàn àwọn èniyàn májẹ̀mú tí ó wà nínú orí kẹ̀tádínlógójì gégé bí tẹ̀npílì kan tí ó kun gbogbo ayé. Àwọn orí kẹ̀tálélógbòn tíí dé ogójì ẹ̀ àfihàn ìdide àwọn èniyàn májẹ̀mú Ọlórún ní àwọn ọ̀jọ̀ ìkẹ̀yìn, gégé bí a ti sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ àwọn nọ̀mbà 38 àtí 40.

A ó tẹ̀síwájú nínú àwọn nṣ́kan wònyí nínú àpilẹ̀kọ̀ tó kàn.